

**О. М. МАКСИМЕЦЬ
Л. І. ШЛЄІНА
О. В. ЗІМОНОВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни

«УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

для здобувачів ступеня вищої освіти "Бакалавр"

денної форми навчання

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Навчально-науковий інститут загальноуніверситетської
підготовки

Кафедра суспільно – гуманітарних наук

Методичні вказівки до самостійної роботи
з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»
для здобувачів вищої освіти «Бакалавр»
денної форми навчання
(на основі повної загальної середньої освіти)

Мелітополь, 2019

УДК 811.161.2'276.6(075.8)

ББК 81.2 Укр-923

Ш 68

Затверджено методичною радою

Навчально-наукового інституту загальноуніверситетської підготовки

(протокол від 23.05.19. року)

Рецензенти: Коваль О. В., кандидат філологічних наук, доцент

Тітова О.А., кандидат педагогічних наук, доцент

Розробники: к.філол.н., доц. каф СГН ТДАТУ імені Дмитра Моторного,
Максимець О. М., ст.викладачі кафедри СГН Шлеїна Л.І., Зімонова О.В.

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни
«Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів
ОР «Бакалавр» денної форми навчання (на основі повної загальної
середньої освіти) Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, 2019. – 36 с.

© О.М. Максимець, Л. І. Шлеїна, О. В. Зімонова, 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Державна мова мова професійного спілкування. Стилі мови.....	5
Тема 2. Основи культури української мови.....	6
Тема 3. Етикет ділової людини.....	7
Тема 4. Спілкування як інструмент професійної діяльності.....	8
Тема 5. Риторика і мистецтво презентації.....	10
Тема 6. Культура усного фахового спілкування.....	12
Тема 7. Форми колективного обговорення професійних проблем.....	13
Тема 8. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.....	14
Тема 9. Документація з кадрово-контрактних питань.....	16
Тема 10. Довідково-інформаційні, обліково-фінансові та розпорядчі документи.....	17
Тема 11. Етикет ділового листування.....	18
Тема 12. Українська термінологія в професійному спілкуванні.....	19
Тема 13. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні.....	20
Тема 14. Основи науково-технічного перекладу.....	21
Особливості використання прийменників у ділових паперах.....	22
Словник професійної лексики технічна термінологія.....	24
Перелік навчально-методичної літератури	32

ВСТУП

Провідним напрямом сучасного розвитку Української держави є європейська інтеграція. Цей процес охоплює дедалі більше сфер життєдіяльності, включаючи вищу освіту. Інтеграційні процеси потребують перебудови вищої школи та зміни спрямованості навчального процесу від простого навчання в навчальному закладі до вироблення в людини розуміння необхідності та вміння навчатися впродовж всього життя. Один із шляхів реформування освіти в Україні - приєднання України до Болонського процесу.

Болонська декларація наголошує на необхідності європейської співпраці у забезпеченні якості вищої освіти, підвищенні рівня підготовки фахівців, зміцненні довіри між суб'єктами освіти, мобільності, сумісності систем кваліфікацій, посиленні конкурентоспроможності європейської системи освіти.

Самостійна робота - це робота студентів, яка планується та виконується за завданнями і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Цей вид роботи необхідний не тільки для оволодіння певною дисципліною, але й для формування навичок самостійної роботи взагалі, в навчальній, науковій, професійній діяльності, здібності приймати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблему, знаходити конструктивні рішення та ін.

Метою самостійної роботи студентів з курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» є уміння працювати з програмним матеріалом, літературними джерелами, визначати важливі питання відповідних тем дисципліни, формувати прагнення до самоосвіти.

Дана розробка допомагає студентам з'ясувати форми самостійної роботи та їх зміст, містить методичні рекомендації до виконання завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, перелік питань для самоконтролю, індивідуальні завдання, список рекомендованої літератури.

Самостійна робота № 1

Тема: Державна мова – мова професійного спілкування. Стили мови

Питання для розгляду:

1. Склад української мови. Діалекти. Територіальні й соціальні діалекти. Поняття про спеціальну лексику.

Загальнонародна мова відзначається наявністю діалектів (територіальних та соціальних). Слід звернути увагу на принципи виділення загальнонародної й спеціальної лексики, ілюструючи виклад прикладами.

Завдання для самоконтролю:

1. Визначте, які функції мови реалізуються в поданих висловлюваннях. 1. Нова Покровка (назва населеного пункту). 2. Перерва (табличка на дверях крамниці). 3. Вітаю (під час зустрічі). 4. Бляшаний звукводи, веселих крапель кроки (рядки з поезії Л. Костенко). 5. «Лакизи! Ганебники! За власну шкуру так труситесь, що боїтесь начальству поперек слово сказати» (Г. Тарасюк). 6. Слово характеризується синтаксичною і позиційною самостійністю (із підручника).

2*. Поміркуйте, чому людина, крім власного імені, може мати також іще різноманітні «інші імена» (прізвиська, псевдоніми тощо). Наведіть приклади з історії та літератури. Які функції мови реалізуються в таких ситуаціях?

3. Розставте наголоси в поданих словах: беремо, державницький, везти, ознака, була, олень, Гарасим, коромисло, вітчим, граблі, дрова, залоза, ідемо, веретено, імперський, верба, ненависть, босий, товпитися, візник, пасти, дошка, пеня, перчити, колія, вести, котрий, виразний, ринковий, випадок, бовтати, вільха, текстовий, товпитися, циган, гостей, валовий.

4. Відредагуйте словосполучення, поясніть, які норми літературної мови порушені. Приймати участь, на протязі всього періоду, інформаційне повідомлення, місяць вересень, моя власна думка, відмінений указ, самовдосконалювати себе, моя автобіографія, інтелектуальний розумовий процес, підвести вгору погляд, відступити назад, більша половина, самоаналізувати себе, о двадцятій годині вечора.

Література

1. Горбул О.Д. Ділова українська мова.-К.: Т-во «Знання», КОО, 2000.-187-194с.
2. Зубков М. Сучасне ділове мовлення. - Харків, 2008.- 9-12с.
3. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення.-К.: Арій, 2007.-13-16

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙМЕННИКІВ У ДІЛОВИХ ПАПЕРАХ

По предложению делегата	на пропозицію делегата
по Вашему желанию	на Ваше бажання
называть по имени	називати на ім'я
концерт по заявкам	концерт на замовлення
по требованию	на вимогу
по собственному желанию	за власним бажанням
по нашим подсчетам	за нашими підрахунками
по семейным обстоятельствам	за сімейних обставин
действовать по правилам	діяти за правилами
по согласию сторон	за згодою сторін
по специальности	із фаху, за фахом
по постановлению	за ухвалою
по приказу директора	за наказом директора
по договорённости	за домовленістю
по итогам	за підсумками
по необходимости	через необхідність
по совместительству	за сумісництвом
по случаю празднования	з нагоди святкування
комиссия по вопросам	комісія з питань
обратиться по вопросу	звернутися з питань
конспект по математике	конспект із математики
по многим причинам	з багатьох причин
данные по учету	дані з обліку
специалист по экономике	фахівець з економіки
по направлению к городу	у напрямку міста
осталось по наследству	лишилось у спадок (спадщину)
по мере возможности	у міру можливості
уехать по делу	поїхати у справі
по болезни (отпуск)	через хворобу (відпустка)
по техническим причинам	через технічні причини
по негодности списать	через непридатність списати
по ошибке	через помилку, помилково
по безналичному расчету	безготівковим розрахунком, безготівково
по факсу	факсом

сообщить **по** телефону
передать **по** телеграфу
младше **по** возрасту
в адрес
в виду (иметь)
в должность вступать
в завершение
в защиту
в нашу пользу
в рассрочку
в расход
в силу изложенного
в случае наводнения
в честь праздника
в праздники
в министерство
вовлечь **в** работу
в соответствии
в состав вошли (комиссии)
в пример
в пяти шагах
в те времена
в двух словах
в негодность пришло
в последнее время
в прошлом году
в силу (вступать)
в значительной мере
в некоторой мере
в течение недели

повідомити телефоном
переказати телеграфом
молодший віком
на адресу
на увазі (мати)
на посаду (ставати)
на завершення
на захист
на нашу користь
на виплат
на видаток
зважаючи **на** викладене
на випадок повені
на честь свята
на свята
до міністерства
залучити **до** роботи
відповідно **до**, згідно з
до складу ввійшли (комісії)
за приклад
за п'ять кроків
за тих часів
двома словами
непридатним стало
останнім часом
торік, минулого року
набирати чинності
значною мірою
деякою мірою
протягом тижня

СЛОВНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ. ТЕХНІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

блокировка	блокування
блокировочный	блокувальний
блокируемый датчик	прич. блокуваний, блокуваний, прил. блоківний
валик	валик;
в. вытягивающий	валик витягаючий;
в. вытяжной	валик витяжний
валиковый	валиковий, валковий
вентиль	вентиль
в. управляемый	вентиль керований
взаимодействовать	взаємодіяти
воздействие	дія, вплив, -ву;
в. магнитное	дія магнітна
воспроизведение	відтворення
восстановительный	відновний, відбудовний, відбудовчий
вращаемый	обертаний, відновлювальний
вращательный	обертальний
вращающий	прич. обертаючий, прил. обертальний
вращение	обертання;
в. замедленное	обертання сповільнене;
в. непрерывное	обертання безперервне
вылет	виліт
выпрямитель	випрямляч
высоколегированный	високолегований
вязкость	в'язкість
генерировать	генерувати
гибкость	гнучкість
горелка	пальник;
г. долбежная	пальник довбальний
г. керосиновая	пальник гасовий;
г. кислородно-ацетиленовая	пальник киснево-ацетиленовий;
г. кислородно-водородная	пальник киснево-водневий;
г. многопламенная	пальник багатополуменевий;
г. регенеративная	пальник регенеративний;
г. с дутьём	пальник з дуттям;
г. сварочная	пальник зварювальний
груз	вантаж
движение	рух;
д. вихревое	рух вихровий;
д. возвратно - поступательное	рух поворотно-поступальний;

д. вращательное	рух обертальний;
д. емкостный	рух ємнісний
давление	тиск;
д. избыточное	надмірний тиск;
д. индуктивное	індуктивний;
д. проволочное	дротяний;
двоичный	двійковий
двутавровый	двотавровий
двухслойный	двошаровий
декодирование	декодування
десятичный	десятковий
дублирование	дублювання
ёмкость	ємність, (вместимость) місткість
жесткость	жорсткість, -кості
жидкотекучесть	рідкотекучість, -чості
закалка	гартування;
з. масляная	гартування у маслі;
з. пламенная	гартування полуменева;
з. поверхностная	гартування поверхневе;
з. с охлаждением в воде	гартування з охолодженням у воді;
з. сквозная	гартування наскрізне;
з. ступенчатая Ё	гартування ступінчасте;
з. частичная	гартування часткове
заготовка	заготованка; (действие) заготівля
загрузка	завантаження
зазор	проміжок, -жку; зазор –зазору
закоротка	закоротка
замедление	сповільнення
замедленный	сповільнений
замедлять	сповільнювати, уповільнювати
замкнутый	замкнений, замкнутий
затупление	затуплення
защита	захист;
з. местная	захист місцевий;
з. струйная	захист струминний
источник	джерело;
и. питания	джерело живлення
изложница	виливниця;
и. стальная	виливниця сталевана;
избыточность	надмірність
избыточный	надлишковий, надмірний
изнашивание	зношування, спрацьовування
износостойкость	зносостійкість, -кості
исходный	початковий, первинний, вихідний

колебание	коливання;
к. поперечное	поперечне коливання
коробка	коробка
коробка споростей	коробка швидкостей
коррозия	корозія
легирование	легування
легированный	легований
легировать	легувати, -уєш
легирующий	легуєчий
литой	литий, виливаний
лите	лиття
медь	мідь
мелкосерийный	дрібносерійний
множественный	множинний
мощность	потужність
наладка	налагодження, налагоджування
наладочный	налагоджувальний
наложение	накладання;
н. деформации	накладання деформації
наплавка	наплавлення, наплавка;
напряжение	напруга
настраиваемый	прил. настроюваний
настраивание	настроювання, налаштування
настраивающий	прич. наладнуючий,
	прил. наладувальний
низколегированный	низьколегований
обмотка	обмотка
обмоточный	обмотковий, обмотувальний
обобщать	узагальнювати
обрабатывающий	прич. обробляючий,
	прил. оброблювальний
обработка	обробка, оброблення
ограничение	обмеження
окончательный	остаточний
оснащение	оснастка, оснащення
остаточный	залишковий
отделка	оброблення, обробка
отжиг	відпал, -лу, відпалювання
отжигать	відпалювати
отклонения	відхилення, відхил, -лу
ощутимый	відчутний
передача	передача
питающий	прич. живлячий; прил. живильний
плавка	плавка, плавлення

плавкий	плавкий
плавление	плавлення
плавность	плавність
пленочный	плівковий
плоскость	площина
поверхность	поверхня
подварка	підварювання
подвижной состав	рухомий склад
подвижность	рухливість
подсоединенный	приєднальний, підімкнений
подсоединять	приєднувати, підмикати
ползучесть	повзучість, -чості
постоянство	сталість
поток	потік
превращение	перетворення
предел	межа, границя;
конечный п.	(измерения) кінцева границя;
	межа виміру;
п. упругости	границя пружності;
п. устойчивости	границя стійкості;
п. допускаемый	допустима границя (межа)
предельно	гранично
предельный	граничний, підсилювання
преимущественный	переважний
преимущество	перевага
преобразование	перетворення; перетворювання
преобразователь	перетворювач
прерывание	переривання
привод	привод;
п. быстродействующий	привод швидкодіяльний;
п. вспомогательный	привод допоміжний;
п. многодвигательный	привод багатодвигунний;
п. одиночный	привод одиночний
примыкание	примикання; (присоединение)
	приєднування; (прилегание)
	прилягання
примыкать	примикати; (присоединять)
	приєднувати
примыкающий	прилеглий, прилежний
	(смежный) суміжний
приостановка	припинення
припуск	припуск, -ку
присадка	присадка; (действие) присаджування;
	(оконч. действие) присадження;

присадочный	присадний; (служащий для присадки)
приспособление	присаджувальний (действ.) пристосування, (устр.) пристрій, -рою
прихват	прихват (інструмента)
прихватка	прихвачування
провода	дріт
прожигание	пропалювання;
п. отверстия	пропалювання отвору
производитель	виробник, -ка
производительность	продуктивність, -ності;
п. гарантированная	продуктивність гарантована;
п. действительная	продуктивність дійсна;
п. суточная	продуктивність добова;
п. часовая	продуктивність погодинна;
производить, произвести	1 (делать, совершать) робити, зробити; (проводить) провадити, провести; 2 (вырабатывать) виробляти, вироблювати, виробити
производство	виробництво;
п. единичное	виробництво одиничне;
п. крупносерийное	виробництво великосерійне;
п. массовое	виробництво масове;
п. мелкосерийное	виробництво дрібносерійне;
п. поточное	виробництво потокове
произвольный	довільний
прокаливать	прогартовувати, -вуєш
прокаливаемость	прогартовуваність, -ності
прокатка	прокатка, прокатування;
непрерывная п.	безперевне прокатування
прокатный	прокатувальний;
прил.(способность, свойство)	прокатний
прокатываемый	прокатуваний
прокатывать	прокатувати
прорезиненный	прогумований
прослойка	прошарок, -рку
просмотр	(процес) перегляд
пространственный	просторовий
протяженность	протяжність, довжина
прочность	міцність, -ності
разъемный	рознімний; (разъемность) рознімність
раскисление	розкислення
распечатать	роздрукувати

расплав	розплав
расплавлять	розплавляти, -ляєш
располагать	розташовувати
расположения	розташування
раствор	розчин, -ну; (ножниц, циркуля и т.п.) розхил, -лу
расчет	розрахунок, -нку
рафинирование	рафінування
резание	різання, краяння
резцедержатель	різцетримач, -ча
резьба	різьба
ресурсы	ресурси
самоотвинчивание	самовідгвинчування
самоторможение	самогальмування
сборочный	складальний
свариваемость	зварюваність, -ності
сваривать, сварить	зварювати, зварити
сварка	зварювання;
с.автоматическая	зварювання автоматичне;
с. аргоно-дуговая	зварювання аргоно-дугове;
с. атомно-водородная	зварювання атомно-водеве (действие);
с. ацетилено-воздушная	зварювання ацетилено-повітряне;
с. ацетилено-кислородная	зварювання ацетилено-кисневе;
с. внапуск	зварювання внапуск
с. водородно-кислородная	зварювання воднево-кисневе;
с. давлением	зварювання тиском;
с. контактная	зварювання контактне;
с.кузнечная	зварювання ковальське;
сварка плавлением	зварювання плавленням;
с. п. под флюсом	зварювання плавленням під флюсом;
с. п. потолочная	зварювання плавленням стельове;
с. п. точечная	зварювання плавленням точкове
сварной	зварний
сварочный	зварювальний
сверление	сведління. свердлення
сверлильный станок	свердильний верстат
сеть	мережа
сечение	перетин, -ну, переріз, -зу;
с. радиальное	переріз радіальний;
с. поперечное	переріз поперечний
скольжение	ковзання ,сковзання
слой	шар, -ру;
с. легированный	шар легований;
с. нагара	шар нагару;

с. промежуточный	шар проміжний;
с. пассивирующий	шар пасивирувальний;
с. проводящий	шар провідний
смазка	змащення, змащування, змазування
смазочно-охлаждающие	мастильно-охолоджуючі
смещение	зміщення
совмещение	суміщення; (условий) поєднання
соединение	з'єднання, сполука;
с. без зазора	з'єднання без зазора;
с. гибкое	з'єднання гнучке;
с. вращающееся	з'єднання обертове;
с. жёсткое	з'єднання жорстке (тверде);
с. заподлицо	з'єднання врівень, вщертъ;
с. звездой	з'єднання зіркою;
с. нахлёсточное	з'єднання напусткове;
с. плотное	з'єднання міцне;
с. подвижное	з'єднання рухоме;
с. разборочное	з'єднання розбірне;
с. разъёмное	з'єднання рознімне;
с. сварное	з'єднання зварне;
с. свинчиванием	з'єднання згвинчуванням;
с. ступенчатое	з'єднання ступінчасте;
с. сшивное	з'єднання зшивне;
с. тавровое	з'єднання таврове
сообщать	(передавать) передавати
сообщение	(передаванием) передача
сопротивление	опір, опору; (о резисторе) опірник;
	(о коэффициенте) опірність;
с. обратное	опір зворотний
сортопрокатный	сортопрокатний
состав	склад, -ду; суміш, -ші
сплошной	1 суцільний;
	2 (непрерывный) безперервний
сталь	сталь, -лі;
с. аустенитная	сталь аустенітна;
с. быстрорежущая	сталь швидкорізальна;
с. воронёная	сталь воронована;
с. высококачественная	сталь високоякісна;
с. рафинированная	сталь рафінована;
с. самозакаливающая	сталь самогартівна;
с. углеродистая	сталь вуглецева
сталелитейный	сталеливарний
станок	верстат, -та
стержень	стрижень, -жня

стержневой	стрижневий
струйный	струминний
струи	струмінь, -меня
стыковое соединение	стикове з'єднання
счетчик (аппарат)	лічильник
текущий	поточний
теплопроводность	теплопровідність
теплостойкость	теплостійкість, -кості
ток	струм
торможение	гальмування
точка (плавающая)	плаваюча точка
трение	тертя
трещина	тріщина
углерод	вуглець
угольник	(чертежный, деталь конструкции)
	косинець, -нця
удельный	питомий
узел	вузол
укрупнение	збільшення, укрупнення, укрупнювання
упрощение	спрощення
упругий ремень	пружний ремінь, -меню
усиление	підсилення, підсилювання
усилитель	підсилювач;
у. быстродействующий	підсилювач швидкодіяльний;
усилитель-выпрямитель	підсилювач-випрямляч;
у. дифференцирующий	підсилювач диференціувальний;
у. измерительный	підсилювач вимірювальний;
усилитель-ограничитель	підсилювач-обмежник, обмежувач;
у. полупроводниковый	підсилювач напівпровідниковий
усилительный	підсилювальний
ускорение	прискорення
ускоритель	прискорювач
устройство	пристрій; (прибор) прилад
утечка(памяти)	втрата (пам'яті)
хрупкий	крихкий, ламкий
цепь	ланцюг
частота	частота
червячные передачи	черв'ячна передача
чугун	чавун, -ну
широковещательный	широкомовний
щёточный	(аппарат) щітковий (апарат)
ячейка (памяти)	чарунка (пам'яті)

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Зубков М.Г. Мова ділових паперів: Комплексний довідник / Худож. – оформлювач В.А.Носань. – Харків: Фоліо; Майдан, 1999. – 288с.
2. Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. – Х.: Торсінг, 2001. – 384 с.
3. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: Навч. Посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
4. Паламар Л.М. Мова ділових паперів: практ. посіб. / Л.М.Паламар, Г.М.Кацавець – К.Либідь, 1997. – 296 с.
5. Паламар Л.М. Українське ділове мовлення: Навч. посібник. / Л.М.Паламар, Г.М.Кацавець– К.Либідь, 1998. – 296 с.
6. Палеха Ю.І. Етика ділових відносин: Навч. посіб. – К.; Кондор, 2007. – 356 с.
7. Радевич-Винницький Я. Етикет і культураспілкування: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. І доп. – К.: Знання, 2006. – 291 с.
8. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. Посіб. / О.М.Семеног. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 216 с.
9. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів/С.П.Бибик, І.Л.Михно, Л.О.Пустові, Г.М.Сюта. – 2-е вид., доп. І випр.. – К.: Довіра: УНВЦ «Рідна мова», 1999. – 507 с. – (Б-ка держ. Службовця. Держ. моваі діловодство)
10. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: навч. посібник: – К.: Літера ЛТД, 2002 – 480 с.
11. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: Підручник.—К.: Алерта, 2010. – 696 с.

Інформаційні ресурси

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.nip.tsatu.edu.ua/biblioteka/>

Навчальне видання

**Людмила Іванівна Шлєіна
Ольга Володимирівна Зімонова**

**Методичні вказівки до самостійної роботи
з дисципліни «Українська мова (за професійним
спрямуванням)» для студентів ОР «Бакалавр» денної форми
навчання (на основі повної загальної середньої освіти)**

Підписано до друку 23.05.2019 р. Формат 60x86/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Гарнітура TimesNewRoman/
Умов. друк. арк. 4,1 тираж 100 примірників. Замовлення № 2825

Видано та надруковано ФО-П Однорог Т. В.
72313, м. Мелітополь, вул. Героїв Сталінграду, 3а, тел. (067) 61 20 700
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавництв, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції від
29.01.2013 р. серія ДК № 4477